

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Zondag 5 juni 2022

Pinksteren

Voorganger: dr. Tjaard Barnard

Organist : Jos van der Kooy

*****

Woord van welkom en aansteken van de kaars door lid kerkenraad

Orgelspel Allegro uit het Concert voor orgel en orkest in F-dur opus 4: 4 G.F. Händel

Lied 108 Een rustplaats voor den lijder

Lied 108

1. Een rustplaats voor den lijder, Gebogen onder 't kruis,
Een wijkplaats voor den strijder Zij ons dit vriend'lijk
huis! Moog' 't woord hier steeds weerklinken, Dat leert
en troost en sticht; Moog' vaak een straal hier blinken
Van 't eeuwig klare licht!

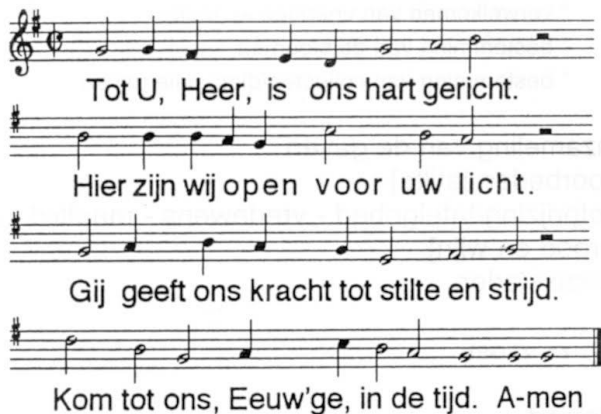
2. Een frissche levensadem, Uit hooger, reiner sfeer,
Doortint'le hier de harten En stemm' ze tot Gods eer!
Daal neder in ons midden, O Geest van liefd' en kracht;
Beziel ons spreken, bidden; Houd voor ons heil de wacht.

Votum en Groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader,
van Jezus Christus de Heer
door de Heilige Geest.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer, is ons hart gericht

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

Inleidende Bijbellezing 1 Johannes 3: 18-24

¹⁸ Kinderen, we moeten niet liefhebben met de mond, met woorden, maar waarachtig, met daden. ¹⁹ Dan weten we dat we voortkomen uit de waarheid en kunnen we met een gerust hart voor God staan. ²⁰ En zelfs als ons hart ons aanklaagt: God is groter dan ons hart, hij weet alles. ²¹ Geliefde broeders en zusters, als ons hart ons niet aanklaagt, kunnen we ons vol vertrouwen tot God wenden ²² en ontvangen we van hem wat we maar vragen, omdat we ons aan zijn geboden houden en doen wat hij wil. ²³ Dit is zijn gebod: dat we geloven in de naam van zijn Zoon Jezus Christus en elkaar liefhebben, zoals hij ons heeft opgedragen. ²⁴ Wie zich aan zijn geboden houdt blijft in God, en God blijft in hem. Dat hij in ons blijft, weten we door de Geest die hij ons heeft gegeven.

Verootmoediging

Eeuwige God,
Elkaar liefhebben, dat is het grootste gebod. Elkaar liefhebben, zoals we onszelf liefhebben.
Elkaar liefhebben, ook als we moeite met onszelf hebben.

Wat staat dat eigenlijk ver van ons en van de meeste mensen af. Als we rondkijken in de wereld is er zoveel haat en geweld. Is er zoveel afgunst en nijd. Mensen zijn te druk met zichzelf om de anderen te zien. Mensen voeren oorlog, omdat ze bang zijn onder de voet gelopen te worden. Mensen gaan de strijd aan, omdat ze bang zijn.

De angst regeert en niet de liefde.

Uw Geest van liefde lijkt zo ver weg te zijn.

Ook wij snakken soms naar die Geest.

Kom tot ons, o Geest van God.

Vervul ons met uw warmte en uw liefde.
Laat uw vuur bij ons stralen.
Kom ons en deze wereld doordringen.
Troost ons en bemoedig ons, want zonder u kunnen we niet.
Amen.

Lied 672: 1, 2, 3 en 4

Bijbellezing: Handelingen 2: 1-13

²Toen het Joodse Pinksterfeest begon, waren alle gelovigen bij elkaar in een huis. ²Opeens kwam er uit de hemel een vreemd geluid. Het klonk alsof het hard begon te waaien. Het was overal in huis te horen. ³Ook zagen de gelovigen iets dat op vuur leek. Dat vuur verdeelde zich in vlammen, en op iedereen kwam een vlam neer. ⁴Zo kwam de heilige Geest in alle gelovigen. Daardoor begonnen ze te spreken in vreemde talen. ⁵Op dat moment waren er in Jeruzalem veel Joden uit alle delen van de wereld. Ze waren gekomen om het Pinksterfeest te vieren. ⁶Toen het geluid uit de hemel klonk, kwamen ze er allemaal op af. Ze begrepen er niets van. Want iedereen hoorde de gelovigen spreken in zijn eigen taal. ⁷Iedereen was erg verbaasd en zei: ‘De mensen die daar praten, komen allemaal uit Galilea. ⁸Hoe kan het dan dat we ze allemaal horen spreken in onze eigen taal?’ ⁹⁻¹¹Wij komen allemaal ergens anders vandaan. Sommigen van ons komen uit landen in het oosten. Anderen komen uit landen in het noorden, het zuiden of het westen. Sommigen komen uit de grote stad Rome zelf. Weer anderen komen van het eiland Kreta, of uit de woestijn van Arabië. Er zijn hier Joden uit alle delen van de wereld. Er zijn ook mensen die uit andere volken komen en Joods geworden zijn. En toch horen we allemaal onze eigen taal! We horen dat er verteld wordt over de geweldige dingen die God doet.’

¹²De mensen snaptten er helemaal niets van, en ze wisten niet wat ze ervan moesten denken. Ze vroegen aan elkaar: ‘Wat betekent dit toch allemaal?’ ¹³Maar anderen lachten om de gelovigen en zeiden: ‘Die mensen zijn gewoon dronken!’

Lied 672: 5, 6 en 7

Preek

Tot voor kort kon je elk jaar opnieuw in de kranten lezen dat mensen niet meer weten waar Pinksteren over gaat. Tegenwoordig lees je steeds minder van dat soort artikelen, vooral, vrees ik, omdat veel mensen zich die vraag niet eens meer stellen. De vrije dag is mooi, maar voor de rest zal het wel. En af en toe – u las misschien in NRC dat ik daar ook wat van vond, wordt er nog gemopperd op die tweede dagen en wordt de vraag gesteld of die vrije dagen niet veel beter op een andere manier kunnen worden ingevuld.

Pinksteren is dus lastig in te vullen. En wellicht past dat ook wel, want het gaat over de Geest en geesten laten zich nu eenmaal niet zo gemakkelijk vangen.

Misschien komt dat ook wel, doordat ook in kerkelijke kringen niet altijd duidelijk is, waar het met Pinksteren over gaat. Of beter gezegd: er zijn allerlei mogelijke manieren om het Pinksterfeest te vieren. Verschillende invullingen die allemaal hun plek onder de zon mogen hebben en die vooral afhankelijk zijn, van wat je van te voren toch al vond. Hoe orthodoxer de

gelovige, hoe meer de Geest gekoppeld wordt aan de reeds bestaande boodschap van God en Jezus. De Geest vertelt ons nog eens hun boodschap.

Hoe vrijzinniger de achtergrond van de voorganger, hoe meer de woorden vrijheid en creativiteit centraal zullen staan. Vorige jaar heb ik daar u al mee lastiggevallen, door te zeggen dat de vrijzinnigheid de Geest wel heel vrij heeft gemaakt. Meer vrij, dan past bij het Pinksterverhaal dat we vanmorgen hebben gelezen.

Laatst vroeg iemand mij, of ik definitief gestopt was met mijn preken in drie delen. Zo vrij ben ik echter niet. U begrijpt, de vraag is een mooie aanleiding om er weer eens mee te beginnen.

Vandaag wil ik dus in drie delen wat zeggen:

1. Het Pinksterverhaal uit Handelingen
2. De Geestdriftige zucht naar vrijheid en creativiteit leidt tot een burn-out.
3. De Geest als Trooster en Bemoediger.

1. Het Pinksterverhaal uit Handelingen

Het is een verhaal dat we allemaal kunnen dromen. Pasen is vijftig dagen geleden. Pentacosta: vijftig dagen. We horen over het joodse pinksterfeest. Het is een oogstfeest. Vandaar dat we zongen over de eerstelingen (van de oogst).

Het verhaal van Jezus leek voorbij te zijn. Het was een mislukking geworden. De grote inspirator, de grote leermeester was op een gruwelijke manier aan zijn einde gekomen. Gekruisigd tussen de misdadigers. Het was voorbij.

Al waren er natuurlijk wel wat verhalen, van mensen die hem toch nog gezien hadden. Die vroege paasmorgen was hij verschenen aan die dames bij het graf. Die avond stond hij zomaar tussen zijn leerlingen. Een paar leerlingen die teleurgesteld teruggingen naar Emmaüs hadden iets meegemaakt waarbij het leek, alsof hij een eindje met hen opgetrokken was. En zelfs de ongelovige Thomas, die het allemaal pas wilde geloven, als hij het met eigen ogen had gezien, was overtuigd geraakt. Iets of iemand leefde nog. Helemaal over was het niet. En er was het verhaal, dat hij in een wolk naar de hemel was vertrokken.

Al met al nogal verwarrende tijden. Maar ze waren weer bij elkaar gekomen en daar begint ons verhaal van vandaag.

Ze zaten bij elkaar toen er plotseling gekke dingen gebeurde. Er was een wind en er was vuur. Traditioneel natuurlijk verschijnselen bij het optreden van God. De leerlingen werden enthousiast en begonnen zomaar te spreken. Spreken tegen iedereen die het maar wilde horen en de mensen begrepen ze ook nog. Ze waren niet zomaar aan het praten, maar iedereen begreep waar het over ging. Ze getuigden van de grote daden Gods. Bezopen was het, maar het enthousiasme was in elk geval groot. Het was alsof alle geestdrift uit de tijd dat ze met Jezus rondliepen en bijzondere dingen meemaakten, weer werkelijkheid was geworden. Zo enthousiast werden ze.

Samengevat kun je zeggen: het gaat over enthousiasme. Het gaat over Gods grote dingen. Het gaat over het verstaan van wat er aan de hand is. De omstanders begrijpen dat, ze vertelden over de bijzondere dingen die ze ervaren hadden.

Ik kom bij deel 2

De Geestdriftige zucht naar vrijheid en creativiteit leidt tot een burn-out.

Dat is het gevaar van de manier waarop vrijzinnigen in onze tijd het liefste naar het Pinksterfeest kijken. Als je eerlijk bent, baseren zij zich daarbij niet direct op die eerste pinksterervaring met al die tongen van vuur. Nee, dan lezen ze liever uit het Evangelie naar Johannes: ‘Waar de Geest des Heren is, is vrijheid’. Niet het enthousiasme over Gods grote daden staat centraal, maar de vreugdevolle ontdekking van de vrijheid. Voor vrijzinnigen is dat vanzelfsprekend. Stel je toch eens voor, dat een ander zou bepalen wat je zou moeten geloven. Stel je eens voor, dat de traditie je dat zou aanreiken. Als je een gemiddelde Remonstrant vraagt, waar we hier voor staan, dan is het eerste antwoord meestal: de vrijheid.

*Eenheid in het nodige,
Vrijheid in het onzekere
In alles de liefde.*

Het is onze mantra geworden.

Grappig is natuurlijk wel dat we hierbij vooral de nadruk leggen op de tweede en de derde regel, met de vrijheid en de liefde en de eerste voor het gemak meestal maar wat vergeten. Eenheid in het nodige? Daar hebben we het maar niet over. Want als je dat aan de orde stelt, dan wordt het snel ongezellig. Wat is het, dat Remonstranten bindt? De vrijheid dat alles mag of is er nog iets anders? Onze Beginselverklaring geeft een zeker antwoord.

De Remonstrantse Broederschap is een geloofsgemeenschap die, geworteld in het Evangelie van Jezus Christus, en getrouw aan haar beginsel van vrijheid en verdraagzaamheid, God wil eren en dienen.

De hoofdzin is: De Remonstrantse Broederschap wil God eren en dienen. Dat is de hoofdzaak. En hoe doen Remonstranten dat? Getrouw aan hun beginsel van vrijheid en verdraagzaamheid.

Op slechte momenten denk ik weleens, dat de vrijheid zo centraal staat omdat we eigenlijk niet meer weten hoe we dat moeten doen: God eren en dienen.

Zo denk ik ook wel eens, dat we graag over de vrijheid van de Geest spreken en dan vooral van alles en nog wat willen verzinnen, omdat we het zo moeilijk vinden om elkaar te vertellen over de grote daden van God in ons leven.

Iets dergelijks gebeurt ook, wanneer het met Pinksteren vooral gaat om de creativiteit van de Geest. ‘Veni creator Spiritus’, ‘Kom, Schepper Geest’, is een oude hymne. Jos zal straks improviseren over deze melodie. Die creativiteit van de Geest, van oudsher natuurlijk verbonden met Gods Scheppende Geest die in Genesis 1 al boven de wateren zweefde, vinden we tegenwoordig natuurlijk heel prachtig.

Alles wat anders is, zal wel een uitdrukking van de Geest zijn.

En natuurlijk is het prachtig, die creativiteit van de Geest. En natuurlijk laat het goddelijke zich niet inpassen in onze hokjes. Maar wanneer de Geest zich helemaal loszingt van wat ons in de traditie vertelt wordt over God of over Jezus, dan moet ik wel denken aan de waarschuwing die

de apostel Paulus ons meegeeft: beproeft de Geesten en toets of ze uit God zijn. Niet elke creativiteit is navolgenswaardig. Niet elke vrijheid brengt ons verder.

Sterker nog: wanneer we ons heil vooral zoeken in vrijheid en creativiteit en niet meer kijken naar waar we staan of waar we vandaan komen, lopen we het risico van een geestelijke burn-out. Dan wordt het prachtige verhaal van Pinksteren een verhaal van heilig moeten. Met z'n allen moeten we naar buiten om mensen naar binnen te halen. Met z'n allen moeten we gaan vernieuwen en innoveren, want alles wat we eerst deden is verdacht. Want onze Broederschap wordt steeds kleiner. Zou die over tien jaar nog kunnen bestaan? En zeker in een tijd van secularisatie, kan dat leiden tot een vermoeiend soort van paniekvoetbal waar alles anders moet en niet de Geest, maar de geestelijke uitputting op de loer ligt. De Geest geeft ons dan geen heilig vuur meer, maar verbrandt ons.

Wil ik daarmee zeggen dat we nooit iets nieuws moeten proberen? U weet wel beter. Natuurlijk moet je je aanpassen aan de wereld. Moet je telkens opnieuw proberen je oude verhaal op een steeds betere manier te vertellen in deze tijd. Hoe je anderen kunt laten zien hoe enthousiast je bent?

Maar doe dat vooral omdat je enthousiast bent. Als mensen dat van je zien, dat authentieke geraakt zijn door iets – laat het de Geest zijn – dan heb je geen gekke dingen of trucjes nodig, dan hoeft je niet iets anders te doen, dan wat bij jezelf past. Je hoeft zelfs je comfortzone niet uit, want juist in die comfortzone kun je je zelf zijn en daardoor kun je voor andere enthousiasmerend zijn. Pas als je jezelf bent, kun je er werkelijk voor een ander zijn.

Ik kom bij het derde en laatste deel van mijn preek over **de Geest als bemoediger en als trooster**.

Het Johannesevangelie en ook de brieven van Johannes – die trouwens door iemand anders zijn geschreven – staan vol met deze gedachte. De evangelist weet goed, dat geloven niet eenvoudig is. Weet ook dat het leven zelf niet eenvoudig is. Op het ene moment kan de inspiratie dichtbij zijn. Kan de gelovige zich één voelen met Jezus en met God, maar soms is het ook ver weg. En zeker als de mensen om je heen – de wereld – het allemaal niet begrijpt, valt het niet mee. Dan is geloven zwaar. Dan kan het leven een beproeving zijn.

En dan verschijnt de Geest. Deze keer niet als een aanjager om ons in beweging te schoppen, maar als een trooster of een bemoediger. Johannes spreekt over iemand die erbij geroepen wordt als je het moeilijk hebt, een helper, een advocaat. Iemand dus die het voor je opneemt.

Gistermorgen appte ik met een oudere, oer-remonstrantse dame. Ik schreef:

Het leven is ingewikkeld genoeg dat af en toe bemoediging geen kwaad kan.

Waarop ze antwoordde:

Af en toe? Voortdurend!

Misschien is dat iets, wat we hier in deze kerk wel eens vergeten. We zijn natuurlijk een kerk waarin veel mensen het goed doen in het leven. Waar we zelfbewust kunnen zijn. Waar succes soms een keuze lijkt. Waar yuppen en hoogopgeleiden zich thuis voelen. Vroeger een bontjassenkerk, nu een kerk van zelfbewuste mensen die niet zoveel nodig denken te hebben.

Daar geloven we sterk in. Voor ons zelf, voor de ander.

Totdat het leven niet meevalt. Er dingen niet vanzelf goed gaan. Een arbeidsconflict op de loer ligt. Gezondheid niet vanzelfsprekend blijkt. De liefde voorbij kan gaan. Waar succes geen keuze is. Waar de wereld toch een stuk harder blijkt te zijn, dan we gehoopt hadden. Wanneer we onszelf misschien teleurstellen en dingen doen, waar we achteraf spijt van krijgen. Kortom: wanneer we leven, met alles wat daarbij hoort.

Als dat ons overkomt, dan zijn we blij om te horen bij een geloofsgemeenschap die allereerst naar elkaar omziet. Mensen die met ons op zoek zijn. Mensen die net als wij zoeken naar inspiratie. Die met elkaar zijn en zich verbonden voelen met eenzelfde boodschap. Die begrip hebben en nog weet hebben van noties als kwetsbaarheid en vergeving.

We begonnen onze dienst met het zingen van dat ontzettend ouderwetse lied. Maar wat is het eigenlijk nog van toepassing op wat wij hier willen zijn! Een rustplaats voor wie lijdt, een wijkplaats voor wie strijdt. Een plek van liefdevolle inspiratie. Een plek die troost en sticht.

Natuurlijk, daarna treden we weer naar buiten. Mogen en moeten anderen horen en merken wat ons bezielt. Maar laat het eerst hier gebeuren. Laten wij eerst onszelf laten inspireren, voordat we anderen lastigvallen.

Pas als wij zo geïnspireerd zijn, dat we niet meer zenuwachtig ons hoeven af te vragen of anderen wel bij ons zouden willen komen, zijn we een geloofsgemeenschap die mensen kan aantrekken. Pas als wij werkelijk ons laten bezielen, hebben we iets om mee naar buiten te treden. Pas dan heeft het zin.

Vandaag vieren wij Pinksteren. Het feest waarop wij ons mogen laten inspireren, laten troosten en bemoediging kunnen ontvangen. Als we daar werkelijk voor openstaan kan ook waar worden wat we zongen in dat andere, klassieke lied. Pas dan kunnen we erop hopen dat anderen ooit met ons instemmen:

*Wie des Heeren Geest bezielt,
Wie de's Heeren woord doet zingen,
Wie met ons vieren wil
Het feest der eerstelingen,
Die stemme met ons in
En prijze Gods verbond
Dat Hij vandaag vernieuwt
En elke morgenstond.
Amen.*

Orgspel Improvisatie over het pinksterlied Veni Creator Spiritus

Gebeden

Eeuwige God,

Als we hier stil worden voor u, zoeken we naar troost en bemoediging, naar inspiratie en naar doorzettingsvermogen. Naar uw aanwezigheid die ons leidt, naar uw liefde die ons verwarmt en naar uw hoop die ons bemoedigt.

Ontferm u over deze wereld die u zo nodig heeft. Een wereld waarin geweld en haat zo'n vanzelfsprekend plek hebben. Waar mensen elkaar naar het leven staan. Waar oorlog heerst, waar kinderen vermoord worden.

Uw wereld schreeuwt om uw liefde en uw troost. Wees met ons, o God.

Dichtbij ons, in onze stad, in onze straat, komen we mensen tegen die u nodig hebben. Daklozen die wij amper zien staan. Vluchtelingen die maar beperkt welkom zijn. Kansarmen voor wie het leven niet barmhartig is. Geef ons de moed en de kracht om boven onszelf uit te stijgen en te helpen waar we kunnen.

Wees met ons, o God.

Als we dichtbij onszelf komen, als we kijken in ons hart, dan zijn daar zorgen die we vaak verbergen. We maken ons zorgen om onze gezondheid. We zijn bang onszelf te verliezen. We lijden onder een geheim. We zijn eenzaam, misschien omdat een geliefd iemand ons ontvallen is. We snakken ernaar dat onze zorg gezien wordt, maar we houden ons groot. Zo groot dat we mensen niet met ons laten meeleven.

Wees met ons, o God.

Eeuwige God, in de stilte willen we u bidden. Voor u spreken we uit wat er omgaat in ons hart. Voor u leggen we onze zorgen neer en ons verdriet. Voor u en voor u alleen, omdat u ons troost en bemoedigt, omdat u ons niet in de steek laat, omdat u bij ons bent.

Wees met ons, o God, als we bidden in de stilte.

[...]

Samen met heel uw kerk, van alle plaatsen en tijden, geïnspireerd door uw Geest, getroost en bemoedigd door uw aanwezigheid, bidden we met de woorden die Jezus ook ons heeft leren bidden:

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden

zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid. Amen.

Mededelingen

Collecte

Slotlied 675 Geest van hierboven

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap, haar taak in deze wereld, met haar noden.

En gaan wij dan hier naar ons huis en onze levensopdracht, in de vreugde van het Pinksterfeest, onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Antwoordlied 978: 4

Orgelspel In dir ist Freude, BWV 615 J.S. Bach